

Dotaz č. 4: Zdá se mi, že i docela malé děti obratně lžou. Když nechci, aby zůstaly nepotrestány, a přitom je nechci trestat za každou malou lež, jak mám postupovat?

Odpověď:

Dítěti je nejprve potřeba usnadnit „říkání pravdy“, místo toho, abyste se ho snažila při lhaní nachytat a potrestat. Vnímání malého dítěte stírá rozdíl mezi realitou a fantazií a dítě si přibarvuje, co říká.

Děti často fantazírují o tom, co nemohou mít, nebo čím nemohou být ve skutečnosti. Navíc není dětská paměť dokonalá - někdy se dítě splete nebo zapomene na to, jak se to opravdu stalo. Mnoho dětí je také přesvědčeno o tom, že když jednoduše poprou, že něco udělaly špatně, přečin zmizí a oni se tak vyhnou trestu - a zůstanou „hodné“. Je důležité vědět, že na rozdíl od světa dospělých děti obvykle nelžou ani záměrně ani zlomyslně.

Jak reagovat v té chvíli:

- Reagujte klidně a věcně, nenapadejte jeho osobnost („ty jsi lhář“), ani povahu. Pokud je jasné, že právě ono snědlo bráškovi banán, řekněte: „Mrzí mne, že jsi bratrovi snědl jeho banán“.
- Sdělte: „Je důležité říkat mi pravdu, jedině tak ti mohu pomoci, když budeš mít nějaký problém.“
- Usnadněte dětem říkat vám pravdu - vyhněte se obviňování a rozzlobeným konfrontacím - neříkejte: „Ty jsi rozbil tu vázu? Podívej se, co jsi udělal!“ Místo toho reagujte: „Něco se stalo s tou vázou - jak se dostala na zem? To by mne zajímalo...“

Tedy - co a jak?

- Poukažte na lež - klidně uveďte fakta, neobviňujte.
- Nevybuchujte: „Nedělej ze mne hlupáka!“
- Nikdy se mu nesmějte, i když se jeho „historka“ bude zdát hodně směšná...
- Odolejte ptát se na to, nač stejně již znáte odpověď. Děti nenávidí, když je někdo „vyšetřuje“.
- Je to opravdu lež? Co se může tak zdát, bývá ve skutečnosti dětská fantazie, představivost nebo věku přiměřené vnímání světa. Pečlivě poslouchajte a zkuste určit, zda dítě věří tomu, co říká, nebo říká opravdovou lež.
- Vyhněte se otázkám s horkou hlavou - jděte umýt nádobí, nebo vynést koš - a pak se k tomu vraťte. A to mezi čtyřma očima!
- Pozor na způsob, jakým pokládáte své otázky - můžete navést dítě ke lhaní. Vyhržovat dítěti trestem mu dá jen malý podnět k tomu, aby řeklo pravdu.
- Pochvalte a oceňte dítě, když řekne pravdu, zejména když má velké pokušení zalhat.
- Pozorujte u dítěte řeč těla, neverbální projevy - hledejte náznaky toho, že ví, že „pozměňuje pravdu“.
- Některé děti lžou jen proto, že si myslí, že by vás pravda zklamala, nebo se obávají trestu.
- Ukazujte dětem zodpovědnost za své vlastní chyby a nedostatky, a pokud je potřeba, tak i způsob nápravy. Najděte si čas a dětem vysvětlete, jak jste se z nich poučili.
- Nebojte se, dítě se nestane patologickým lhářem, když několikrát zalhalo.
- Přílišné lhaní dítěte je často jen únik před trestem, nebo snaha potěšit dospělé, kteří mají nepřiměřená očekávání.
- Vyhýbejte se trestům, které jednak nefungují a jednak lákají k dalšímu lhaní. Zaměřte se na vyřešení problému tak, abyste dítěti pomohli změnit chování.
- Zaměřte se na hledání řešení namísto obviňování.
- Pozor na to: děti berou často doslovně to, co říkáte. Dokonce i nepatrná změna v něčem, co slíbíte, se může jemu jevit jako vaše lež.
- Nehodte problém za hlavu, když dítě přizná pravdu - dejte mu vědět, že jste k dispozici, pomozte mu najít řešení, jak dát věci do pořádku.
- Podělte se s dětmi o historky, kdy pro vás bylo obtížné říci pravdu - vysvětlete, jak jste se rozhodli být upřímní, říct pravdu a přijmout důsledky.

Závěrem:

Děti znají mnoho důvodů proč lhát, ale váš příklad a ohleduplné reakce s porozuměním jim pomůže postupně pochopit, že upřímnost je ta nejlepší taktika. A je jedno, jestli tak učiníte jako rodič, nebo jako učitel.